

Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för jordbruk

EU:s jordbruk och utvidgningen

Jordbruket spelar en viktig roll för det ekonomiska och politiska livet i de tretton länder som har ansökt om medlemskap i Europeiska unionen (EU). Även om kandidatländerna har gjort goda framsteg sedan utvidgningsförhandlingarna inleddes, kommer moderniseringen av deras jordbrukssektorer och deras införlivande i den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) att förbli en viktig utmaning under de kommande åren. Syftet med detta faktablad är att ge bakgrundsinformation om jordbrukets roll för kandidatländernas ekonomier och beskriva hur Europeiska unionen kanalisera stöd för att bidra till omstruktureringen av jordbrukssektorn i Central- och Östeuropa.

Reformerna i Agenda 2000, som man enades om vid Europeiska rådets möte i Berlin i mars 1999, var inriktade på att stärka det europeiska jordbrukets konkurrenskraft på världsmarknaden. Detta innebar en ytterligare sänkning av stödpriserna för spannmål och nötkött från och med 2000 och för mjölk från 2005. Syftet med dessa åtgärder var bland annat att underlätta en priskonvergens mellan kandidatländerna och EU, och underlätta införandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i de nya medlemsstaterna. Vid detta möte enades man också för första gången om finansieringen för utvidgningen av unionen under perioden 2000–2006.

EU:s föranslutningsstrategi

De tretton länder som för närvarande deltar i anslutningsförhandlingarna är Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Slovenien, Rumänien, Bulgarien (som tillsammans kallas de central- och östeuropeiska länderna), Malta, Cypern och Turkiet. Förhandlingar om EU-medlemskap har inletts med alla länder utom Turkiet, som fortfarande måste uppfylla de politiska kriterierna för medlemskap. Som en del av föranslutningsstrategin har EU utarbetat ett antal avtal med kandidatländerna, som syftar till att underlätta anslutningsprocessen

Europaavtal

Europaavtalen (om associering) ⁽¹⁾ utgör grunden för handelsförbindelserna mellan EU och kandidatländerna, och syftar till att undanröja handelshinder. Avtalen omfattar endast delvis handeln med jordbruks- och livsmedelsprodukter. Nyligen överenskomna bilaterala avtal om ytterligare handelsmedgivanden på jordbruksområdet kommer att vara viktiga instrument i den gradvisa avregleringen av den bilaterala handeln som en förberedelse inför kandidatländernas fullständiga integrering på gemenskapens jordbruksmarknader.

Inom ramen för Europaavtalen används associeringskommittéerna ⁽²⁾ och underkommittéerna för jordbruk och fiske för att förklara gemenskapens regelverk ⁽³⁾ och för att diskutera dess antagande och genomförande.

Agenda 2000

I Berlin 1999 antog Europeiska rådet förslag om att reformera viktiga politikområden, bland annat för att förbereda sig inför utmaningen att utvidga EU från 15 till upp till 28 medlemsstater. Reformpaketet omfattade den gemensamma jordbrukspolitiken, strukturfonderna och den inre politiken, liksom EU:s budgetplaner för perioden 2000–2006. När det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken motiverades reformen av behovet av att göra EU:s jordbrukssektor mer konkurrenskraftig mot bakgrund av de allt öppnare globala handelssystemen. Det fanns också ett behov av att bemöta samhällets farhågor om förhållandet mellan jordbruket och miljön, och ett behov av att utveckla nya strategier med målet att främja den ekonomiska potentialen i gemenskapens landsbygdsområden. En halvtidsöversyn av Agenda 2000 har startat 2002 och fortsätter 2003 för att bedöma huruvida de nuvarande åtgärderna uppfyller de mål som fastställdes i Berlin.

⁽¹⁾ Den fullständiga texten i Europaavtalen finns på http://europa.eu.int/comm/enlargement/pas/europe_agr.htm.

⁽²⁾ Associeringskommittéerna är högnivåmöten som hålls mellan EU och kandidatländerna, vid vilka man i större detalj går igenom alla de områden som Europaavtalen omfattar.

⁽³⁾ Detta är den samling gemensamma rättigheter och skyldigheter som förklarar EU:s medlemsstater. Kandidatländerna måste anta gemenskapens regelverk och anpassa sin lagstiftning till regelverket innan de ansluter sig till EU.

Anslutningspartnerskap

Medan Europaavtalen fastställer de grundläggande reglerna för handelsförbindelserna mellan EU och kandidatländerna, rör anslutningspartnerskapen ⁽⁴⁾ åtgärder som varje kandidatland skall vidta för att göra framsteg mot anslutningen. I anslutningspartnerskapen fastställs därför de övergripande prioriteringarna för anslutningsprocessen och de områden där det krävs finansiellt stöd från EU. Kandidatländerna har utarbetat nationella program för antagande av gemenskapens regelverk, där de specificerar hur de avser att genomföra prioriteringarna i anslutningspartnerskapen och förbereda sin integrering i EU. På detta sätt kompletterar de nationella programmen för antagande av gemenskapens regelverk anslutningspartnerskapen: De innehåller tidsplaner för att uppnå prioriteringar och målsättningar och anger, i de fall där det är möjligt och relevant, också de personalresurser och finansiella resurser som skall avsättas.

Anslutningspartnerskapen var en av flera frågor som omfattades av det **strategidokument för utvidgningen** som kommissionen antog i november 2000. I detta dokument fastställs ett antal praktiska frågor om utvidgningsprocessen och där anges en ”färdplan” (tidsplan) för förhandlingsförbandet. Dokumentet omfattade också följande frågor:

- **Övervakning:** Kommissionen kommer att övervaka kandidatländernas ansträngningar för att anpassa sin lagstiftning så att den uppfyller de krav som fastställs i gemenskapens regelverk.
- **Förhandlingar om ytterligare ömsesidiga handelsmedgivanden** ⁽⁵⁾ när det gäller jordbruksprodukter, i syfte att förbättra handelsförbindelserna och förbereda anslutningen på detta viktiga område.

Läget i utvidgningsförhandlingarna om kapitel 7 (jordbruk)

Jordbrukskapitlet (kapitel 7 av 31 kapitel i anslutningsförhandlingarna) har inletts med elva länder – alla utom Rumänien (med vilket allmänna förhandlingar har inletts, men inte det specifika kapitlet om jordbruk) och Turkiet, med vilket ingen del av förhandlingsprocessen ännu inletts. Jordbrukskapitlet har inte avslutats med något kandidatland ännu.

För Cypern, Tjeckien, Estland, Ungern, Polen och Slovenien (tidigare kallad Luxemburggruppen) har ett antal tekniska frågor redan tagits upp i förhandlingarna. Reviderade gemensamma ståndpunkter för dessa länder, liksom för Malta, antogs vid anslutningskonferensen den 12 december 2001.

För Lettland, Litauen och Slovakien (som ingår i den före detta Helsingforsgruppen, som också innefattade Malta, Rumänien och Bulgarien) antog EU ”kortfattade” gemensamma ståndpunkter i juni 2001.

Bulgarien och Rumänien lämnade var för sig in sina förhandlingsståndpunkter om jordbruket till rådet i juli och december 2001.

Att integrera kandidatländerna i den gemensamma jordbrukspolitiken

För att lösa ett antal viktiga frågor i kapitel 7 om den gemensamma jordbrukspolitiken, lade kommissionen fram ett arbetsdokument (*issues paper*) ⁽⁶⁾ i januari 2002. I dokumentet, som omfattar **direkta utbetalningar, kvoter och andra instrument för att reglera utbudet, dvs. maximala garantiarealer och maximala garanterade kvantiteter, politik för landsbygdsutveckling och andra aspekter** ⁽⁷⁾, lades ett antal förslag fram för diskussion inom rådet. Trots att det föreslagna paketet utvidgas för att omfatta tio länder i stället för de sex som planerades i Berlin, är paketet förenligt med både det budgettak som fastställdes i Berlin och EU:s WTO-åtaganden.

Även om det har skett framsteg i alla kandidatländer, är omstruktureringen av jordbruks- och livsmedelsindustrierna fortfarande långt ifrån slutförd. Syftet med EU:s strategi är därför att på bästa möjliga sätt stödja den nödvändiga övergången för att modernisera landsbygds ekonomierna i de central- och östeuropeiska länderna. I detta hänseende har kommissionen föreslagit en förbättrad politik för landsbygdsutveckling, vilket skulle innebära en 50-procentig ökning av stödet till landsbygdsutveckling för nya medlemsstater jämfört med EU:s nuvarande femton medlemsstater.

⁽⁴⁾ De fullständiga texterna i anslutningspartnerskapen finns på <http://europa.eu.int/comm/enlargement/docs/index.htm>.

⁽⁵⁾ Den andel bilateral jordbrukshandel som är skattebefriad enligt de så kallade noll-noll-avtalen kommer sannolikt att mer än fördubblas, från 36 procent till 81 procent för EU-importen och från 18 procent till 39 procent för EU-exporten.

⁽⁶⁾ ”Utvidgningen och jordbruket: En lyckad integrering av de nya medlemsstaterna i den gemensamma jordbrukspolitiken”. För den fullständiga texten, se http://europa.eu.int/comm/enlargement/docs/financial-package/sec2002-95_en.pdf.

⁽⁷⁾ Inklusive lager av jordbruksprodukter och statliga stöd.

Direkta utbetalningar

Direkta utbetalningar beviljas jordbrukarna i EU:s nuvarande femton medlemsstater för ett antal jordbruksgrödor och viss boskap till följd av de sänkta interventionspriserna enligt 1992 års reform och reformen i Agenda 2000 av dessa sektorer. Även om de direkta utbetalningarna ursprungligen infördes för att kompensera för sänkta stödpriser, har de förlorat en del av sin karaktär av ersättning efter att ha använts i tio år, och har i stället omvandlats till rena direkta inkomstersättningar.

Eftersom de direkta utbetalningarna ingår i regelverket för den gemensamma jordbrukspolitiken, skulle ett permanent uteslutande av de nya medlemsstaterna från dessa direkta utbetalningar inte vara förenligt med EG-fördragets definition av en inre marknad för jordbruksprodukter som är oupplösligt förbunden med en befintlig gemensam jordbrukspolitik.

Om jordbrukarna i de nya medlemsstaterna skulle ges fullständiga direkta utbetalningar skulle detta dock troligen fördröja de nödvändiga omstruktureringsinsatserna och leda till inkomstskillnader inom landsbygdsområdena. För att undvika detta har kommissionen föreslagit att direkta utbetalningar införs på låg nivå, i kombination med ett ökat omstruktureringsstöd, särskilt genom landsbygdsutvecklingsåtgärder. Eftersom erfarenheten visar att det kommer att dröja minst fem år innan EU-programmen börjar ge resultat, och minst tio år innan deras fullständiga effekt märks, borde nivån för de direkta utbetalningarna förbli relativt låg under de första åren. Det torde krävas tio år innan den normala EU-nivån för de direkta utbetalningarna kan uppnås.

I ett första skede skulle de direkta utbetalningarna införas i de nya medlemsstaterna på en nivå motsvarande 25 procent 2004, 30 procent 2005 och 35 procent 2006 av den nuvarande stödnivån. I ett andra skede efter 2006, skulle de direkta utbetalningarna gradvis ökas procentuellt så att de nya medlemsstaterna 2013 skulle uppnå den då gällande stödnivån.

Åtaganden

(miljoner euro — 1999 års priser)

	2004	2005	2006
Totala direkta utbetalningar	p.m. (*)	1 173	1 418
Marknadsåtgärder	516	749	734
Landsbygdsutveckling	1 532	1 674	1 781
Totalt	2 048	3 596	3 933

Planerade jordbruksutgifter för tio nya medlemsstater (miljoner euro — 1999)

	2004	2005	2006
Totala direkta utbetalningar	p.m. (*)	1 173	1 418
Marknadsåtgärder	516	749	734
Landsbygdsutveckling	748	1 187	1 730
Totalt	1 264	3 109	3 882

(*) Symboliskt anslag.

Produktionskvoter

Kommissionen har föreslagit att instrument för leverantörsstyrning, till exempel kvoter, skall fastställas för jordbruksproduktionen på grundval av de senaste historiska referensperioderna – 1995–1999. När det gäller mjölkkvoter hade kommissionen föreslagit att produktionsuppgifterna skulle tas från referensperioden 1997–1999. I de fall där det finns uppgifter för 2000, kommer dessa också att beaktas.

Landsbygdsutvecklingsåtgärder

En förbättrad landsbygdsutvecklingsstrategi, som bygger på det arbete som utförts i enlighet med de redan befintliga Sapardplanerna (särskilt föranslutningsprogram för jordbruk och landsbygdsutveckling) eller på de Sapardplaner som skall fastställas i kandidatländerna, kommer att införas för att hantera de strukturella problemen i de central- och östeuropeiska ländernas landsbygdsområden. Denna strategi, som EU medfinansierar med i allmänhet 75 procent, kommer att ge stöd till följande åtgärder:

- Förtidspensionering för jordbrukare.
- Stöd till mindre gynnade områden och områden med miljöbetingade restriktioner.
- Program för miljöåtgärder inom jordbruket.
- Beskogning av jordbruksmark.
- Särskilda åtgärder för jordbruk som delvis producerar för husbehov.

- Upprättande av producentgrupper.
- Tekniskt stöd.

Ytterligare landsbygdsutvecklingsåtgärder ⁽⁸⁾ kommer också att finansieras genom strukturfonderna (Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) — utvecklingssektionen).

Handelsförbindelser inom jordbrukssektorn

EU är den största handelspartnern för samtliga tretton kandidatländer. Kandidatländerna som grupp är i sin tur EU:s största handelspartner efter Förenta staterna.

Omfattande ömsesidiga tullmedgivanden för jordbruksprodukter beviljades i början av 1990-talet i enlighet med de bilaterala Europaavtalen mellan gemenskapen och de respektive central- och östeuropeiska länderna. Under de senaste två åren har stora ansträngningar gjorts för att ytterligare avreglera jordbrukshandeln. Ett gradvist öppnande av marknaderna före anslutningen kommer att bidra till att förbättra konkurrenskraften före anslutningen, och stimulera den produktion som är inriktad på att uppfylla kraven inom en utvidgad EU-marknad.

I mars 1999 uppdrog rådet åt kommissionen att inleda förhandlingar med alla de tio central- och östeuropeiska länderna för att utvidga räckvidden för de bilaterala handelsmedgivanden för jordbruksprodukter som omfattas av Europaavtalen. Enligt mandatet borde förhandlingarna leda till avtal som upprättar en rättvis balans mellan Europeiska gemenskapens och dess medlemsstaters intressen, och de associerade ländernas intressen. Förutom förbättringar av de befintliga medgivandena, föreskrevs det i mandatet att en ”noll-noll”-strategi skulle intas inom vissa sektorer, genom vilken parterna skulle enas om att avskaffa importtullar (inom tullkvoter som fastställts på en nivå som omfattar traditionella handelsvolymen) i utbyte mot avskaffandet av exportbidrag.

Förhandlingarna avslutades 2000, och resultaten genomfördes genom autonoma handelsåtgärder i vän-

tan på deras antagande som ett tilläggsprotokoll till de respektive Europaavtalen från och med den 1 juli 2000 för Ungern, Tjeckien, Estland, Lettland, Slovakien, Slovenien, Bulgarien och Rumänien, och från och med den 1 januari 2001 för Litauen och Polen.

Till följd av förhandlingarna om ”noll-noll”-strategin befriades nästan två tredjedelar av den traditionella handeln med jordbruksprodukter från importtullar. Samtidigt som avregleringsgraden varierade från land till land, ledde det totala resultatet till att ungefär 88 procent av EU:s jordbruksimport från de central- och östeuropeiska länderna och 75 procent av EU:s jordbruksexport till de central- och östeuropeiska länderna befriades från tullar eller åtnjöt sänkta preferenstullsatter (handelsuppgifter för 1998–2000). I samtliga tio avtal avreglerades handeln med en lång rad produkter, antingen fullständigt eller inom sänkta preferenstullkvoter som fastställts på en nivå motsvarande den traditionella handeln med årliga ökningar.

Kommissionens förslag om ytterligare förhandlingar (”dubbel vinst”), som bygger på framgångarna i den första förhandlingsrundan, fick rådets stöd i slutet av 2001, och förhandlingarna med de central- och östeuropeiska länderna inleddes i december 2001. Syftet med ytterligare en förhandlingsrunda är att utvidga avregleringsprocessen för produkter inom de mer känsliga sektorerna, för vilka ett internt GJP-stödssystem tillämpas, i kombination med ett högt gränsskydd — till exempel spannmål, mejeriprodukter, nötkött och fårkött. Denna runda kommer också att innefatta ett åtagande för parterna att avskaffa exportbidrag inom vissa sektorer. Resultaten torde träda i kraft den 1 juli 2002 eller den 1 januari 2003.

I februari 2002 enades medlemsstaterna om att även kandidatländerna utanför de central- och östeuropeiska länderna, Cypern och Malta, skulle omfattas av avregleringsprocessen. De antog ett förhandlingsmandat för kommissionen att förhandla fram liknande förbättringar i jordbrukshandeln med också dessa länder. De eventuella nya medgivanden som förhandlas fram skulle kunna träda i kraft i januari 2003.

I beslut 1/98 från associeringsrådet för EG och Turkiet föreskrivs omfattande ömsesidiga tullmedgivanden för jordbrukshandeln liksom möjligheten att ytterligare avreglera denna handel. Senare års handelsförbindelser har varit särskilt inriktade på Turkiets förbud mot import av nötkreatur och nötköttsprodukter från EU, men ansträngningar görs för att lösa denna fråga.

⁽⁸⁾ Investeringar i jordbruksföretag, stöd för unga jordbrukare, utbildning, andra skogsbruksåtgärder, förbättrad bearbetning och marknadsföring av jordbruksprodukter, anpassning och utveckling av landsbygdsområden, markförbättring och sammanläggning av skiften, avbytar- och förvaltningsverksamhet för jordbruksföretag, marknadsföring av kvalitetsjordbruksprodukter, upprustning av byar på landsbygden, diversifiering av jordbruksverksamheten, förvaltning av jordbrukets vattenresurser, utveckling av jordbrukets infrastruktur, turism/hantverk, miljöskydd, återupprättande av potentialen inom jordbruksproduktionen, finansieringslösningar, fastighetsregister och strukturer för kvalitetskontroll.

WTO-förhandlingar

Kommissionen har under en längre tid arbetat tillsammans med sina partner i kandidatländerna för att i högre grad samordna ståndpunkterna inom WTO, något som förstärktes genom att Ljubljanaförklaringen undertecknades av ministrar från båda sidor i maj 2001. Före WTO:s fjärde ministerkonferens, som ägde rum i Doha, Qatar i november 2001, visade detta undertecknande tydligt att både de nuvarande medlemsstaterna och kandidatländerna ansåg att det fanns ett behov av en ny runda med multilaterala handelsförhandlingar.

EU gav sig in i diskussionerna i Doha med fyra centrala målsättningar, och utfärdade till följd av att dessa mål uppnåddes ett uttalande⁽⁹⁾ där man förklarade att resultaten var ”mycket tillfredsställande”.

Målsättningarna var följande:

- Att en överenskommelse skulle nås om att ytterligare avreglera handeln för att stimulera den internationella ekonomiska tillväxten.
- Att stärka det multilaterala handelssystemets regelbaserade karaktär, och fatta ett beslut om att nå en överensstämmelse mellan WTO-reglerna och de internationella miljöavtalen.
- Att placera utveckling och utvecklingsländernas behov i centrum för förhandlingarna.
- Att bemöta samhällets förväntningar genom att bekräfta att det övergripande målet för WTO och den nya rundan är hållbar utveckling.

Vad jordbruket beträffar är den överenskommelse som ingicks i Doha helt i linje med det EU-mandat som antogs vid Europeiska rådets möte i Berlin 1999⁽¹⁰⁾. I Doha-texten, som syftar till att avsevärt förbättra marknadstillträdet och att införliva frågan med geografiska beteckningar, efterlyser man också en minskning av alla typer av exportsubventioner och handelssnedvridande stöd, och ett införlivande av icke-handelsrelaterade problem, till exempel livsmedelssäkerhet, i förhandlingarna.

⁽⁹⁾ För hela uttalandet se <http://europa.eu.int/comm/agriculture/external/wto/newround/doharesults.pdf>.

⁽¹⁰⁾ För den fullständiga texten i slutsatserna från Europeiska rådets möte i Berlin se http://europa.eu.int/council/off/conclu/mar99_sv.htm.

Att effektivisera det finansiella stödet — gemenskapsprogram

Sapard — Det särskilda föranslutningsprogrammet för jordbruk och landsbygdsutveckling

I juni 1999 antog EU:s ministerråd en förordning⁽¹¹⁾ som gör det möjligt för gemenskapen att stödja omstruktureringen av jordbrukssektorerna i kandidatländerna under upptakten till anslutningen. De tillgängliga medlen uppgår årligen till 520 miljoner euro (enligt 1999 års värde) fram till och med 2006. I juli 1999 antog kommissionen ett beslut om att tilldela Sapardmedel per kandidatland utifrån följande objektiva kriterier: jordbruksbefolkningen, jordbruksarealen, BNP per capita i köpkraft och varje lands särskilda territoriella förhållanden.

Syftet med finansiering genom Sapard är dels att bidra till kandidatländernas genomförande av gemenskapens regelverk inom området för den gemensamma jordbrukspolitiken och landsbygdsutvecklingen, dels att ta itu med landsspecifika frågor.

I juni 2000 antog kommissionen förordningen om den finansiella förvaltningen av Sapard. Dessa bestämmelser bygger på tre principer:

- En fullständigt decentraliserad programförvaltning.
- Tillämpningen av EUGFJ:s förfarande för avslutande av räkenskaper.
- Differentierade anslag.

⁽¹¹⁾ Rådets förordning (EG) nr 1268/1999 av den 21 juni 1999, EGT L 161, 26.6.1999, s. 87.

Tilldelningen av Sapardmedel (1999 års priser indexreglerade till 2000 års priser)

Land	Årligt anslag (miljoner euro)
Bulgarien	53 026
Estland	12 347
Lettland	22 226
Litauen	30 345
Polen	171 603
Rumänien	153 243
Slovakien	18 606
Slovenien	6 447
Tjeckien	22 445
Ungern	38 713

Decentralisering

Ett av Sapards syften är att bygga upp den tekniska kapaciteten inom kandidatländernas förvaltningar före deras inträde i EU. Med denna målsättning och det stora antal projekt som skall finansieras genom programmet, beslutade kommissionen att programförvaltningen skulle decentraliseras. Kandidatländerna utarbetar planer som de lämnar in till kommissionen för godkännande som program. De första programmen antogs av kommissionen i oktober 2000, och de resterande programmen antogs i slutet av samma år.

Så snart kandidatländerna har slutfört godkännandeprocessen och kommissionen har fattat ett beslut om att överföra förvaltningen, genomförs Sapardprogrammen av en nationell förvaltningsmyndighet (Sapardorganen). Dessa organ har två uppgifter: att tillämpa programmets åtgärder och att göra utbetalningar till stödmottagarna. Sapardorganen i sju länder hade godkänts sommaren 2002: Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Slovenien, Tjeckien och Slovakien. De återstående central- och östeuropeiska ländernas Sapardorgan förväntas bli godkända i slutet av 2002.

Organet ansvarar bland annat för att

- se till att förslagsinfordringar har genomförts,
- kontrollera att ansökningarna är giltiga,
- välja ut projekt,
- utföra kontroller på plats,
- kontrollera ansökningar om utbetalningar,
- garantera att utbetalningar till stödmottagarna görs i rätt tid.

Sapardorganens arbete övervakas i kandidatländerna av en behörig myndighet. Med målet att använda befintliga administrativa strukturer, är den nationella fonden ansvarig för att förvalta flödet av medel mellan kommissionen och kandidatländerna, vilket för närvarande sker för Phareprogrammet ⁽¹²⁾.

Som behörig myndighet ansvarar den nationella fonden för att godkänna Sapardorganet. Den nationella fonden ser med andra ord till att organet uppfyller internationellt accepterade normer för administrativa rutiner och betalningsrutiner samt för kontroll- och redovisningsrutiner. Kommissionen ger sitt slutliga officiella godkännande efter att ha kontrollerat systemen.

Ett attesteringsorgan i varje kandidatland kommer att genomföra en årlig kontroll av organets räkenskaper.

En övervakningskommitté bestående av företrädare för de berörda parterna i kandidatländerna kommer att inrättas för att övervaka programmets genomförande.

Kommissionen och revisionsrätten får också rätt att utföra kontroller i kandidatländerna.

I slutet av 2000 hade landsbygdsutvecklingsprogram godkänts för samtliga tio kandidatländer, och i slutet av mars 2001 hade fleråriga finansieringsavtal och årliga finansieringsavtal undertecknats med samtliga kandidatländer.

För att övervaka utvecklingen mot decentralisering gjorde kommissionen en rad faktainsamlingsbesök i kandidatländerna mellan 1999 och 2001. I sin första årsrapport om Sapard, som offentliggjordes i juli 2001 ⁽¹³⁾, konstaterade kommissionen att kandidatländerna gjort "enorma ansträngningar" för att bygga upp system för att korrekt förvalta Sapardinstrumenten. Med tanke på att detta var en helt ny idé för merparten av kandidatländerna, och att detta är första gången i EU:s historia som externt bistånd kommer att förvaltas på fullständigt decentraliserade grunder, var de resultat som nåddes under 2000 anmärkningsvärda.

⁽¹²⁾ Inrättat i enlighet med rådets förordning (EG) nr 3906/89 av den 18 december 1989 (ändrad sju gånger fram till och med 1999).

⁽¹³⁾ Den fullständiga årsrapporten om Sapard för 2000 finns på http://europa.eu.int/comm/agriculture/publi/reports/sapard2000/full_en.pdf.

Sapard ger kandidatländerna möjlighet att finansiera projekt inom följande områden:

- Investeringar i jordbruksföretag.
- Förbättring av bearbetning och marknadsföring av jordbruks- och fiskeriprodukter.
- Förbättring av strukturerna för kvalitets-, veterinär- och växtskyddskontroll, för kontroll av livsmedelskvalitet och konsumentskydd.
- Produktionsmetoder inom jordbruket som syftar till att skydda miljön och bevara landsbygden.
- Utveckling och diversifiering av ekonomisk verksamhet i syfte att skapa nya tjänster eller alternativa inkomstkällor.
- Etablering av avbyttjänster samt företagsledningstjänster avseende jordbruksföretag.
- Upprättande av producentgrupper.
- Upprustning och utveckling av byar samt skydd och vård av landsbygdkulturen.
- Markförbättring och sammanläggning av skiften.
- Upprättande och uppdatering av fastighetsregister.
- Förbättring av yrkesutbildningen.
- Utveckling och förbättring av landsbygdens infrastruktur.
- Förvaltning av jordbrukets vattenresurser.
- Skogsbruk, inbegripet beskogning av jordbruksområden, investeringar i skogsbruksföretag som ägs av privata skogsägare samt bearbetning och marknadsföring av skogsprodukter.
- Tekniskt stöd för de åtgärder som omfattas av förordning (EG) nr 1268/1999, inbegripet undersökningar för att stödja förberedelse och övervakning av programmet, informations- och reklamkampanjer.

Avslutande av räkenskaper

Kommissionen kommer att tillämpa principerna i EUGFJ:s (garantisektionen) förfarande för avslutande av räkenskaper⁽¹⁴⁾ för Sapardverksamheten. Detta förfarande har visat sig fungera bra i medlemsstaterna och innebär att ett oberoende organ skall intyga att utbetalningsorganets årsräkenskaper är korrekta. Kommissionen kontrollerar också att utgifterna är förenliga med Sapardreglerna, genom att utföra kontroller på platsen. Finansiering kan nekas för utgifter som inte visar sig vara förenliga med reglerna. Dessutom kommer en schablonkorrigering att tillämpas när ett organ inte har utfört korrekta kontroller.

⁽¹⁴⁾ Mer information finns på Europa-servern http://europa.eu.int/comm/agriculture/fin/clearance/index_sv.htm.

Differentierade anslag

Ett annat inslag i systemet är att utbetalningar inte behöver göras och föras in i räkenskaperna när anslagen har låsts. Denna metod, som kallas ”differentierade anslag”, tillämpas som regel för strukturfondsutgifterna i medlemsstaterna, och för externt bistånd för flerårig verksamhet. Enligt de befintliga reglerna gör metoden att kandidatländerna kan erhålla gemenskapsfinansiering fram till slutet av andra året efter det att resurserna har låsts i kommissionens räkenskaper⁽¹⁵⁾. Användningen av sådana anslag motiveras med att stödmottagarnas utgifter i allmänhet endast kan uppkomma långt efter det att det motsvarande beloppet för de offentliga utgifterna har fastställts för vart och ett av kandidatländerna.

Internationella avtal

De detaljerade villkoren för stöd och stödberättigande utgifter har fastställts i bilaterala avtal som ingåtts mellan kommissionen, på Europeiska gemenskapens vägnar, och varje kandidatland.

Varje år kommer kommissionen att ingå ett årligt finansieringsavtal med kandidatländerna, efter det att båda parter har ingått ett flerårigt finansieringsavtal. I det årliga avtalet kommer särskilt nivå på de anslag från gemenskapen som finns tillgängliga för Sapard för varje kandidatland att fastställas.

Phare

Phareprogrammet inrättades 1990, och är fortfarande den främsta kanalen för EU:s finansiella och tekniska stöd till de central- och östeuropeiska länderna. Med en årlig budget på 1,5 miljarder euro för perioden 2000–2006, kommer Phare att vara inriktat på två områden: institutionsbyggande (vilket motsvarar 30 procent av budgeten) och investeringsstöd (70 procent).

Den stora andelen direkt tillämpliga regler inom jordbrukssektorn kräver att lämpliga förvaltningsstrukturer införs från och med anslutningsdatumet. Institutionsbyggande är sålunda en viktig del av förberedelserna inför anslutningen inom jordbrukssektorn. Ett av de nya inslagen i institutionsbyggandet är det program för partnersamverkan som finansierar utbytet mellan de tjänstemän inom EU:s förvaltningar som hanterar gemenskapspolitiken och tjänstemännen i kandidatländerna. På detta sätt drar kandidatländernas förvaltning-

⁽¹⁵⁾ För 2000 års anslag gäller en treårsperiod.

ar nytta av ett förebyggande utbyte av administrativ och teknisk expertis. Detta Phareinitiativ bidrar till att inrätta de organ som kommer att förvalta Sapard-medlen. Phare finansierar också TAIEX:s verksamhet⁽¹⁶⁾.

ISPA

ISPA (strukturpolitiskt föranslutningsinstrument) inrättades genom rådets förordning (EG) nr 1267/1999⁽¹⁷⁾ och omfattar perioden 2000–2006. Dess syfte liknar det för Sammanhållningsfonden, som finansierar viktiga infrastrukturprojekt på transport- och miljöområdet i Grekland, Irland, Portugal och Spanien. Med en årlig budget på 1 040 miljoner euro för 2000–2006, kommer ISPA att finansiera upp till 85 procent av kostnaderna för projekt för miljöinfrastruktur (som är inriktade på investeringar för att skärpa lagstiftningen om dricksvattenförsörjning, rening av avloppsvatten, hantering av fast avfall och luftföroreningar så att den uppnår EU-standard). Det görs också investeringar för att förbättra transportinfrastrukturen – vilket är nödvändigt om den utvidgade inre marknaden skall fungera smidigt.

ISPA: Vägledande årligt anslag (miljoner euro)		
	Minimianslag	Maximianslag
Bulgarien	83,2	124,8
Estland	20,8	36,4
Lettland	36,4	57,2
Litauen	41,6	62,4
Polen	312,0	384,8
Rumänien	208,0	270,4
Slovakien	36,4	57,2
Slovenien	10,4	20,8
Tjeckien	57,2	83,2
Ungern	72,8	104,0
Totalt	878,8	1 201,2

Föranslutningsstrategin med Cypern, Malta och Turkiet

Cypern

Jordbrukssektorn på Cypern delar många av de särdrag som utmärker andra länder i Medelhavsregionen. Frukt- och grönsaksproduktionen dominerar sektorn, och de stora exportmarknaderna är Tyskland, Grekland, Israel, Libanon, Ryssland och Förenade kungariket.

Den 13 mars 2000 antog rådet förordningen om genomförande av åtgärder inom ramen för en föranslutningsstrategi för Cypern⁽¹⁸⁾.

Föranslutningsstrategin för Cypern bygger på inrättandet av ett anslutningspartnerskap med Cypern, på stöd för prioriterad verksamhet för att förbereda anslutningen och på deltagande i vissa gemenskapsprogram och gemenskapsorgan.

⁽¹⁶⁾ TAIEX utläses "Byrån för tekniskt bistånd och informationsutbyte". Den inrättades i januari 1996 för att ge de central- och östeuropeiska kandidatländerna tekniskt stöd vid tillnärningen av lagstiftningen. Genomförandet av TAIEX:s verksamhet finansieras genom ett Phareprogram som täcker flera länder för TAIEX-byrån. TAIEX:s webbplats: <http://cadmos.carlbro.be>.

⁽¹⁷⁾ Se EGT L 161, 26.6.1999, s. 73.

⁽¹⁸⁾ Rådets förordning (EG) nr 555/2000 av den 13 mars 2000, EGT L 68, 16.3.2000, s. 3.

För att förbereda medlemskapet har Cypern utarbetat ett nationellt program för antagande av gemenskapens regelverk, där en tidsplan för uppfyllandet av de prioriteringar och delmål som fastställts i anslutningspartnerskapet skall anges.

Malta

Maltas jordbrukssektor delar, i likhet med Cypern, också många av de särdrag som utmärker andra länder i Medelhavsregionen. Frukt-, grönsaks- och potatisproduktionen dominerar sektorn, och jordbruket utgör ett relativt litet bidrag till Maltas ekonomi, med 2,8 procent av bruttoföreläggsvärdet.

Granskningsförfarandet för Malta inleddes i februari 1999. Den 13 mars 2000 antog rådet en förordning om genomförande av åtgärder inom ramen för en föranslutningsstrategi för Malta.

Liksom för Cypern bygger Maltas föranslutningsstrategi på inrättandet av ett anslutningspartnerskap, på stöd för prioriterad verksamhet för att förbereda anslutningen och på deltagande i vissa gemenskapsprogram och gemenskapsorgan.

För att förbereda medlemskapet har Malta utarbetat ett nationellt program för antagande av gemenskapens regelverk, där en tidsplan för uppfyllandet av de prioriteringar och delmål som fastställts i anslutningspartnerskapet anges.

I juli 2001 utarbetade Malta ett vägledande dokument som gjorde det möjligt att inleda förhandlingarna om jordbrukskapitlet.

Turkiet

Det har gjorts stora framsteg i genomförandet av föranslutningsstrategin, som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Helsingfors. Uppmärksamheten riktas nu på en mer detaljerad förberedelse av de krav som är förenade med EU-medlemskapet. Under denna nya fas uppmantras Turkiet att intensifiera och påskynda processen med politiska och ekonomiska reformer i enlighet med prioriteringarna i anslutningspartnerskapet. Detta medför ytterligare konstitutionella, lagstiftningsmässiga, administrativa och rättsliga reformer i syfte att föra Turkiet närmare EU:s normer.

Som en del av föranslutningsstrategin har en rättslig genomgång inletts, som innefattar en detaljerad genomgång av Turkiets lagstiftning och tidsplan för anpassning till gemenskapens regelverk. Under denna nya fas kommer även särskild uppmärksamhet att ägnas åt den turkiska offentliga förvaltningens och det turkiska rättsväsendets förmåga att i praktiken genomföra och kontrollera efterlevnaden av gemenskapens regelverk. Den rättsliga genomgången sker genom en mer detaljerad dialog mellan EU och Turkiet om kraven på införlivande, genomförande och efterlevnad av regelverket, och är inriktad på bestämda sektorsfrågor som skall undersökas av den relevanta expertisen i de befintliga underkommittéerna. EU-experter kommer också att granska förslag till lagstiftning som bereds i Turkiet, och TAIEX kommer att anordna seminarier om utvalda frågor.

Mot en utvidgning — viktiga datum

1989

- Berlinmurens fall.

1990

- Verksamheten inom EU:s Phareprogram påbörjas för att stödja övergången till demokratiska marknadsekonomier.
- Cypern ansöker om EU-medlemskap. Även Malta ansöker om EU-medlemskap, men denna ansökan läggs på is 1996.

1991

- Europeiska unionen och dess medlemsstater undertecknar Europaavtal med Tjeckoslovakien ⁽¹⁹⁾, Ungern och Polen (1996 hade Europaavtal undertecknats med elva länder.)

1993

- Europeiska rådet enas vid sitt möte i Köpenhamn om de politiska och ekonomiska kriterierna för EU-medlemskap.

1994

- Ungern och Polen ansöker om EU-medlemskap.

⁽¹⁹⁾ Till följd av delningen av Tjeckoslovakien i Tjeckien och Slovakien undertecknades nya Europaavtal med de två länderna i oktober 1993.

1995

- EU utvidgas till att omfatta Österrike, Finland och Sverige.
- Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Rumänien och Slovakien ansöker om EU-medlemskap.

1996

- Tjeckien och Slovenien ansöker om EU-medlemskap.

1997

- Europeiska rådet enas vid sitt möte i Luxemburg om att inleda förhandlingar med Cypern, Tjeckien, Estland, Ungern, Polen och Slovenien. Rådet enas också om att ingå anslutningspartnerskap med samtliga kandidatländer.

1998

- Mars: Europeiska rådet inleder vid sitt möte i London officiellt förhandlingsprocessen med Tjeckien, Estland, Ungern, Polen och Slovenien.
- Genomgången av jordbrukslagstiftningen inleds med Bulgarien, Lettland, Litauen, Rumänien och Slovakien.
- Kommissionen antar sin första rapport om de framsteg som gjorts på vägen mot anslutning.
- Genomgången av jordbrukslagstiftningen slutförs med Cypern, Tjeckien, Estland, Ungern, Polen och Slovenien.
- Malta ansöker om EU-medlemskap för andra gången.

1999

- Kommissionen lägger fram en uppdatering av sitt yttrande om Malta från 1993.
- Europeiska rådet ger vid sitt möte i Berlin kommissionen tillstånd att inleda förhandlingar med de tio central- och östeuropeiska länderna, i syfte att ytterligare avreglera jordbrukshandeln. Rådet enas också om budgetplanerna för perioden 2000–2006.
- 3,12 miljarder euro per år avsätts för föranslutningsstöd och utgifter i samband med anslutningen.
- Europeiska kommissionen antar sin andra rapport om de framsteg som gjorts på vägen mot anslutning.
- December: Europeiska rådet beslutar vid sitt möte i Helsingfors att inleda förhandlingar med Bulgarien, Lettland, Litauen, Malta, Rumänien och Slovakien, och erkänner Turkiet som kandidatland.

- November/december: I syfte att inleda jordbruksförhandlingar lägger länderna i Luxemburggruppen fram sina förhandlingsståndpunkter om kapitel 7 i gemenskapens regelverk ⁽²⁰⁾.

2000

- Europeiska unionen antar sina gemensamma ståndpunkter och inleder förhandlingar om jordbrukskapitlet i juni 2000.
- Rådets ordförandeskap ser det som en prioritet att påbörja jordbrukskapitlet.
- En genomgång av jordbrukslagstiftningen inleds med Malta. Uppdaterade genomgångsförfaranden inleds för alla länder med vilka förhandlingar pågår.
- Anslutningsförhandlingarna med Bulgarien, Lettland, Litauen, Malta, Rumänien och Slovakien inleds formellt.
- Ministerkonferensen om anslutningen inleder förhandlingarna om jordbrukskapitlet för Luxemburggruppen.
- Avtal träder i kraft med åtta central- och östeuropeiska länder (Bulgarien, Estland, Ungern, Tjeckien, Lettland, Slovenien, Slovakien och Rumänien) om att ytterligare avreglera jordbrukshandeln.
- Kommissionen antar Sapardprogram för samtliga tio central- och östeuropeiska länder, och undertecknar det fleråriga finansieringsavtalet med Bulgarien.
- December: Vid anslutningskonferensen diskuteras Lettlands, Litauens och Slovakiens inledande förhandlingsståndpunkter om jordbrukskapitlet.
- Tidsplanen för de återstående anslutningsförhandlingarna offentliggörs.
- Den tredje rapporten om de framsteg som gjorts på vägen mot anslutning offentliggörs.
- December: Europeiska rådets möte i Nice äger rum, och rådet lägger fram en förklaring om den gemensamma ståndpunkt som medlemsstaterna skall anta vid anslutningskonferenserna om fördelningen av mandat i Europaparlamentet, röstviktningen i rådet, Ekonomiska och sociala kommitténs och Regionkommitténs sammansättning.

2001

- Undertecknande av Sapards fleråriga finansieringsavtal med Tjeckien, Estland, Ungern, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien och Slovenien.
- Avtalen med Litauen och Polen om att ytterligare avreglera jordbrukshandeln träder i kraft.

⁽²⁰⁾ Hela EU-lagstiftningen, eller gemenskapens regelverk, har delats upp i 31 kapitel inför utvidgningsförhandlingarna.

- Undertecknande av Sapards årliga finansieringsavtal med de tio central- och östeuropeiska länderna.
- Delegering av förvaltningen av Sapardstödet till Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen och Slovenien. Beslutet gör det möjligt för de nationella myndigheterna i dessa länder att inleda genomförandet av det årliga Sapardprogrammet.
- Europeiska rådet fattar vid sitt möte i Stockholm ett beslut om att införliva kandidatländerna i de strategier och målsättningar som antogs vid Europeiska rådets möte i Lissabon – att omvandla Europeiska unionen till den mest konkurrenskraftiga regionen i världen.
- Förhandlingarna om jordbrukskapitlet inleds med tre medlemmar i Helsingforsgruppen – Lettland, Litauen och Slovakien.
- Kommissionen lämnar till rådet in det reviderade utkastet till gemensamma ståndpunkter om jordbruket för samtliga sex medlemmar i Luxemburggruppen.

2002

- Kommissionen offentliggör sitt arbetsdokument (*issues paper*): En integrationsstrategi för Europeiska unionens nya medlemsstater. ⁽²¹⁾
- Överförande av förvaltningen av Sapardstödet till Tjeckien och Slovakien.
- Slutande av avtal om ”dubbel vinst” med Estland, Ungern, Lettland och Litauen.

För ytterligare information

Rapporter från kommissionen

- Nuläge och framtidsutsikter för jordbruket i de central- och östeuropeiska länderna: rapporter utarbetade år 1998 för Bulgarien, Cypern, Tjeckien, Estland, Ungern, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien respektive Slovenien.
- Översyn av Phareprogrammet och de nya föranslutningsfonderna 2000.
- Översyn av Phare 2000 – bättre förberedelse för medlemskap.
- Framtidsutsikter för jordbruksmarknader 2001–2008.
- Agenda 2000 – Utvidgning – Sammansatt rapport 1999 – Rapporter om respektive kandidatlands framsteg mot anslutning.
- Sapard årsrapport 2000.
- Strategidokument för utvidgningen: Rapport om de enskilda kandidatländernas framsteg på vägen mot anslutning, 2000.
- Konkurrenskraft och jordbruksintäkter inom jordbrukets livsmedelsindustri i de central- och östeuropeiska länderna (10/2001).
- Utvidgningen och jordbruket: En lyckad integrering av de nya medlemsstaterna i den gemensamma jordbrukspolitiken – Arbetsdokument (*issues paper*) (31 januari 2002).
- Analys av EU-utvidgningens inverkan på jordbruksmarknaderna och jordbruksintäkterna i de central- och östeuropeiska länderna (03/2002).

⁽²¹⁾ SEK(2000) 95 slutlig, 30.1.2002. Se fotnot 6.

Kommissionens webbplatser

GD Jordbruk	http://europa.eu.int/comm/dgs/agriculture/index_sv.htm
GD Budget	http://europa.eu.int/comm/dgs/budget/index_sv.htm
GD Utvidgning	http://europa.eu.int/comm/dgs/enlargement/index_sv.htm
GD Regionalpolitik	http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_sv.htm

Kandidatländernas webbplatser

Bulgarien	http://www.bulgaria.govrn.bg/eng/index.html
Cypern	http://www.pio.gov.cy/ir/cyprus_eu/recent_developments.htm
Estland	http://www.vm.ee/euro/english/
Lettland	http://www.mfa.gov.lv/eframe.htm
Litauen	http://www.zum.lt/europa/eng/index.htm
Malta	http://www.magnet.mt/fac004.htm
Polen	http://www.kprm.gov.pl/menu/
Rumänien	http://domino.kappa.ro/guvern/ehome.nsf
Slovakien	http://www.foreign.gov.sk/
Slovenien	http://www.sigov.si/
Tjeckien	http://www.czech.cz/
Turkiet	http://www.mfa.gov.tr/grupa/ad/adc/default.htm
Ungern	http://www.fvm.hu/aindex.html

Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för jordbruk

Ansvärlig utgivare: Eugène Leguen de Lacroix, EK, Generaldirektoratet för jordbruk. I samarbete med övriga enheter på GD Jordbruk.
Kommissionen ansvarar inte för texterna i denna skrift.
För övriga upplysningar: Rue de la Loi 200, B-1049 Bryssel - Belgien - Kontor: L/130-4/148A.
Telefon: direktanknytning (32-2) 295 32 40, växel (32-2) 299 11 11, fax (32-2) 295 75 40.
Télex: COMEU B 21877. Internet: <http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_sv.htm>.

Tryckt på återvunnet papper.

Denna text färdigställdes
i juni 2002.

KF-40-01-933-SVC